

3. <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2018/7-2018/19.pdf> (дата звернення 24.08.24.)

4. <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b35274da-86db-498e-971f-884c85f45b08/content> (дата звернення 24.08.24.)

Бучинська Уляна Юріївна,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Київський національний університет

технологій та дизайну (м. Київ)

Науковий керівник – професор Олійник А.Ю.

СУДОВА ВЛАДА УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ЗА ЧАСІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Українська Центральна Рада від початку своєї діяльності розуміла значення суду як однієї з гілок державної влади й найбільш знакових прерогатив держави. Тому одним із завдань у розбудові держави було впровадження такої судової системи, яка б відповідала головним засадам національного державотворення [1, с. 37-40].

Перша спроба сформувати національний судовий орган Центральною Радою простежується ще в Декларації Генерального Секретаріату від 10 липня 1917 р., якою окреслювалося поле діяльності Секретарства судових справ (яке невдовзі було вилучено зі складу Генерального Секретаріату відомою Інструкцією Тимчасового уряду): «Завданням секретаріату в судових справах має бути підготовка судових інституцій на Україні до тих форм і того стану, в яким вони мають бути в автономній Україні. Ця робота має розпадатися на підготовку справи українізації та демократизації суду і вироблення відповідних законопроектів, котрі б намітили ті форми суду, які відповідали б автономному ладові на Україні».

Новим етапом у цьому напрямі стало проголошення УЦР III Універсалу (листопад 1917 р.), яким, по суті, відновлювалася діяльність Генерального секретарства судових справ (під назвою секретарства юстиції) і ставилося завдання формування відповідної нормативно-правової бази.

Щодо реформи судової системи в III Універсалі зазначалося: «Суд на Україні повинен бути справедливий, відповідний духові народу. З тою метою приписуємо генеральному секретарству судових справ зробити всі заходи для упорядкування будівництва і привести до згоди з правними поняттями народу» [2, с. 327].

Невдовзі УЦР приступила до реалізації своїх намірів. Так, 23 листопада Мала Рада затвердила запропонований Генеральним Секретаріатом законопроект, відповідно до якого «суд на Україні твориться іменем Української Народної Республіки». Потім, 2 грудня, Секретарство судових справ внесло на розгляд Центральної Ради законопроект про утворення (до скликання Установчих зборів) тимчасового Генерального суду, а через три дні він був ухвалений Центральною Радою. Відповідно до ст. 3 члени Генерального суду мали звання Генеральних суддів, а їхні повноваження – до затвердження Генерального суду на основі Конституції – визначалися дореволюційним російським законодавством, зокрема «Учреждением Судебных Установлений».

Законопроект про створення Генерального суду 29 листопада 1917 р. був ухвалений УЦР. У статті 1 цього нормативного документу зазначалось, що Генеральний суд складається з трьох департаментів: цивільного, карного, адміністративного і виконує свої функції на теренах усієї України. Компетенція Генерального суду була тотожна урядовому Сенату. До скасування спеціальних судів новостворений орган виконував функції головного воєнного суду.

Місцем перебування новоствореної установи було визначено Київ. Члени Генерального суду отримували звання генеральних суддів і згідно Конституції від 29 квітня 1918 р. їхні повноваження визначались

дореволюційним російським законодавством. Ведення конкретної справи доручалось одному із суддів. Керівництво канцелярією, «розпорядною» та господарською частиною мав здійснювати суддя, призначений Генеральним секретаріатом судових справ.

При Генеральному суді створювалась також прокуратура, яку очолював старший прокурор. Регламент її роботи затверджувався Генеральним секретаріатом судових справ.

17 грудня 1917 р. УЦР затверджує закон «Про заведення апеляційних судів». Цим законопроектом передбачалось створення 3-х апеляційних судів – Київського, Харківського, Одеського. Юрисдикція Київського апеляційного суду поширювалося на територію: Київської, Полтавської, Чернігівської, Волинської та Подільської губерній; Харківського – на терени Харківської та Катеринославської губерній; Бердянського і Мелітопольського повітів Таврійської губернії; Одеського – на м. Одесу, а також Херсонську губернію і Дніпровський повіт Таврійської губернії. Порядок обрання суддів Генерального та апеляційних судів регулювався Законом «Про умови і порядок обрання суддів Генерального та апеляційних судів» від 23 грудня 1917 р.

До штату Генерального суду входили 15 суддів, 4 писаря, 10 помічників писаря, 3 судові виконавці, регістратор, архіваріус. Штатним розписом Київського апеляційного суду передбачалися такі посади: 20 суддів, 4 писаря, 15 помічників писарів, 2 судових виконавців, скарбник, архіваріус [3, с. 330-331].

Отже, упродовж 1917 – початку 1918 рр. відбувався процес розбудови вітчизняної судової системи. До жовтня 1917 р. система судочинства на українських землях була тотожною загальноімперській. Після Жовтневого перевороту керівники Української Центральної Ради інтенсивно розбудовують українську судову систему: створюється Генеральний суд, апеляційний суд тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олійник А.Ю. Основи історії і теорії держави та права [текст]: навчальний посібник / А.Ю. Олійник. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 200 с.
2. Шульженко Ф.П. Історія політичних і правових вчень: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 464 с.
3. Бойко О.Д. Історія України: Навч. посіб. 3-тє видання, виправлене і доповнене. К.: Академвидав, 2006. 688 с.

Дем'яненко Анастасія Юрїївна,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Київський національний університет

технологій та дизайну (м. Київ)

Науковий керівник – професор Оніщик Ю.В.

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІСТОРИЧНИХ ЕТАПІВ ТА СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

В Європі основи прав людини були закладені ще в період середньовіччя. Одним із перших документів, що обмежував владу монархів і захищав права громадян, була Велика хартія вольностей 1215 року в Англії. Французька революція 1789 року ознаменувала новий етап із прийняттям Декларації прав людини і громадянина, що стала основою для сучасних європейських правових систем. Після Другої світової війни у 1950 році було прийнято Європейську конвенцію про захист прав людини, яка й досі регулює права громадян у 46 країнах Ради Європи [1].

В Україні історичний розвиток прав людини має свої особливості. Перша Конституція Пилипа Орлика 1710 року стала одним із найстаріших документів, що передбачав демократичні права та обов'язки. Проте сучасне